

*Н.О. Усенко, студентка групи 201-А,
науковий керівник Т.Ю. Кузьменко, асистент
кафедри архітектури житлових і громадських будівель,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ВІТРАЖ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ВИРАЗНОСТІ ІНТЕР'ЄРУ ГРОМАДСЬКИХ БУДІВЕЛЬ

*У статті розглянуто особливості використання вітражів у інтер'єрі, їх вплив на підвищення виразності інтер'єру громадських та житлових будівель.
Ключові слова: вітраж, кольорове скло, інтер'єр, архітектура.*

*В статье рассмотрены особенности использования витражей в интерьере, их влияние на повышение выразительности общественных и жилых зданий.
Ключевые слова: витраж, цветное стекло, интерьер, архитектура.*

Актуальність теми. На сьогоднішній день, вітраж, як елемент інтер'єру став дуже потужним та активним інструментом його збагачення. Їх використовують як в екстер'єрі архітектурних об'єктів, так і в облаштуванні інтер'єру.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З кожним днем вітраж набуває популярності, як один із багатьох елементів формування інтер'єру. Тому на це питання є ціла низка книг та публікацій таких авторів: Жоголь Л.Є., Павлик Р.Б., Соловйов С.П., Динеєв Ю.М., Москалев Н.Ю., Левитська І.Г., Федорук В.В., Бутович М.Г., Аль Нуман Л.А., Глазков А.Б., Хігенс М.Х., Рагін В.Ч., Мінін М. [1-5].

Мета статті. Дослідити вплив вітражів на виразність інтер'єру у громадських та житлових будинках.

Виклад основного матеріалу. Найбільшого поширення вітраж набув у середньовіччя. «Божественної краси кольорові вікна» європейці вперше побачили в католицьких соборах і були просто вражені створеним ефектом. Вітражі, природньо відображали релігійну тематику, а яскраві соковиті фарби і гра світла на склі – нововведення для того часу – зачаровували людину. За ступенем впливу вітражі були дуже близькі до ікон. У ті часи на стільки дорогими витворами мистецтва могли володіти тільки дуже заможні люди, тому вітражі можна було побачити лише в соборах та королівських палацах. В даний час вітражі є більш доступними предметами побуту, розширилася їх тематика. Виробництво та технологія сьогодення в порівнянні з середньовіччям зробили крок далеко вперед. Застосування сучасних технологій і матеріалів дозволяє виготовляти художні вітражі у більш короткі проміжки часу, ніж раніше, коли їх виробництво тривало багато місяців і навіть років. Хоча протягом останніх років попит на вітражну продукцію помітно

підвищився, інтерес до вітражу ще не досяг свого піку. Дуже важливо знати, що вітраж – це модно, престижно, ефектно, і його присутність в інтер'єрі ставить вирішальну крапку в питанні сприйняття останнього, як єдиного цілого, воістину неповторного і такого бажаного. Красиві, якісно виконані вітражі допоможуть перетворити інтер'єр, зробити його естетичним, оригінальним, неповторним. Скляні картини допоможуть зробити життя більш яскравим, додадуть радості у свята. Та й будні, проведені у будинку з вітражними вікнами, стелями, дверима, вже не можна буде назвати сірими: ефектні композиції з кольорового скла скрасять навіть самі похмурі дні, викликаючи відчуття, що ви знаходитесь в казковому замку. А в казці, як відомо, все буває просто чудово.

Перш за все, потрібно визнати, що виразний інтер'єр є поняттям, що рівнозначне емоційному інтер'єру, тобто інтер'єр виражає переживання і думки архітектора, а грамотна композиція і є засобом досягнення виразного інтер'єру.

Матеріальна предметність архітектурного середовища забезпечує протягом діяльного процесу і одночасно створює емоційно-естетичний еквівалент процесу як відображення його духовної суті та соціальної значущості.

Архітектурна форма середовища, яка втратила або змінила функціональний зміст, продовжує все ж існувати, тобто вона продовжує зберігати свій індивідуально-естетичний зміст. Таким чином, особливість архітектурної форми як художньої категорії полягає в наявності самоцінності, збереженні емоційно-естетичної виразності, головним чином, за рахунок образно-змістовної організації, зберігає свій загальнолюдський сенс в історичній протяжності. Цей факт свідчить про стійкі умови естетичного формоутворення в архітектурі, про наявність специфічних компонентів і закономірності їх взаємодії. Категорію архітектурної форми слід розуміти в широкому значенні як матеріальну реальність, що володіє сумою специфічних складових елементів, що беруть участь у створенні художнього єдності.

Одним із них є вітраж. Вітраж – це композиція з кольорового скла, що представляє собою орнамент або картинку з певним сюжетом, він додає інтер'єру або фасаду динаміку і неповторну вишуканість. Вітражі наповнюють навколишній простір грою світла, роблять його більш живим, чарівним і легким.

Зв'язок людини з навколишнім світом, у тому числі і з архітектурним середовищем, відображається за допомогою відчуття і сприйняття, які є одним цілим. Людина висловлює своє ставлення до події або об'єкта емоціями. Емоційне забарвлення почуттів може бути пов'язане з уявленнями індивіда про соціально-культурні норми і цінності, може змінюватися при колективному співпереживанні подій.

Серед різних видів емоцій, які проявляються людиною, домінуюче значення належить позитивній емоції «інтерес». Вона створює необхідні умови розвитку чуттєво-пізнавальної й діяльної сфери. Архітектура як спосіб

просторової організації діяльності повинна, перш за все, орієнтуватися на цю позитивну емоцію і послаблювати негативні емоції.

Недостатність інформації породжує бідність відчуттів і незадоволеність від одноманітності архітектурного середовища.

У живописі колір є основним засобом вираження, яке використовує всі багатства найскладніших колористичних композицій. В інших видах творчості колір служить вже додатковим засобом, що має прикладне значення для підкреслення основної форми виразу, посилення її змістовності. У цих випадках (графіка, скульптура, сценографія, дизайн) виявляються поєднанням кольорів, що розташовується головним чином у межах площини та об'єму, що сприймаються з однієї точки зору. Особливо важливе значення для таких поєднань набуває включення кольорового «конструкційного» матеріалу (папір, глина, мармур, скло та ін.), його природна фактурність.

Світло впливає на емоційний стан людини завдяки освітленому простору приміщення та виявленню пластичності «форми-оболонки». Природна зміна освітлення і кольоровості в навколишньому середовищі створила ряд стійких асоціативних відчуттів, наприклад, неспокій від похмурості і таємничості сутінків, збудження і бадьорості – від яскравого сонячного дня. Художньо-виразні завдання і прийоми полягають у виявленні світла як своєрідного композиційного акценту; у виявленні пластичних характеристик просторової форми, у створенні специфічного світлового середовища. Важливе значення має положення джерела світла стосовно просторової форми. Світло від сонця або небосхилу надходить в приміщення ззовні через світлові прорізи. Розмір останніх, форма і місце розташування активно впливають на характер освітлення. Віддзеркалене світло з безліччю рефлексів створює відчуття незвичності середовища. При великих прорізах спостерігається відносна рівномірність інтенсивного світлорозподілу, що нагадує природні умови. Так, значне освітлення торговельних пасажів через скляний атриум викликає асоціацію з міською вулицею.

Розтягнута градація освітленості відбитим світлом дозволяє створити «мальовничу» світлотінь і виявити пластичні властивості форми. Спрямоване пряме верхнє світло або відбите бічне, зазвичай, ковзає по поверхні, модулюючи її пластику. При великих прорізах отримуємо «заливне» світло, що сприяє виявленню геометричних форм, як огороження по контурах і силуетах. Якщо в першому випадку для «форми-оболонки» характерним є виявлення скульптурності маси, то у другому – її графічності.

Ефективний прийом світлового акцентування проявляється у створенні прозорої поверхні – вітражу. Цей прийом утворює світлові «плями» на стіні, на підлозі для акцентування предметів устаткування, оздоблення та ін..

Варто знати, що найбільший ефект вітражу виявляється при прямому світлі, а не при відбитому. І тому необхідно дуже грамотно виконувати підсвічування вітража, особливо в нішах, на стелях і плафонах. Краще всього, якщо світло буде рівномірно відбитим від білої матової поверхні ніші або стелі.

Вітражне скло і його композиції чудово вписуються в інтер'єри, виконані в будь-якому стилі. І якщо раніше з кольорового скла виконувалися тільки вікна, то тепер спектр застосування вітражів значно розширився. Вони можуть прикрашати стелю, нішу в стіні, міжкімнатну перегородку або пересувну ширму. З вітражного скла виготовляють плафони для люстр, торшерів, бра, і ці освітлювальні прилади в поєднанні з іншими елементами інтер'єру привносять у нього відчуття свята, а іноді й повністю змінюють сприйняття простору приміщення. Можна сміливо стверджувати, що красивий, якісно виконаний вітраж, не втратить свою цінність через багато років і навіть десятиріч.

Сьогодні в інтер'єрах громадських та житлових будівлях застосування вітражів різноманітне:

- вітражні стелі – один з найефектніших способів оформлення приміщення. Вироби з вітражного скла практичні, довговічні, екологічно чисті. А якщо освітлення спроектовано в застельовому просторі, така конструкція буде не тільки функціональним, але й естетичним елементом інтер'єру.
- вітражі, встановлені в нішах, здатні прикрасити приміщення навіть з найпростішої обробкою стін і підлоги. Так само, як і у випадку з стельовими вітражами, вітражі в нішах можна обладнати прихованою підсвіткою. Таким чином, у будинку з'являться оригінальні джерела м'якого світла, доречні і при спокійному відпочинку після роботи, і при святкових заходах.
- вітражі у дверних і віконних отворах можна назвати класикою жанру. Вітражі на вікна можна встановити в спальнях або вітальнях, ними можна прикрасити двері в кухню, передпокій, на балкон або на веранду. Гра пофарбованого кольоровими скельцями світла створить химерний візерунок на стінах і на підлозі, перетворюючи звичайні кімнати у дивовижні, казкові приміщення.
- При бажанні частково об'єднати два приміщення краще всього використовувати міжкімнатні вітражні перегородки. З одного боку, вони дозволять бачити і чути, що відбувається за «стіною», з іншого – позначають легкий кордон, відокремлюючи кухню від їдальні, а передпокій від вітальні.

Як зазначалося вище, сучасні технології з урахуванням художнього досвіду попередніх епох, вивели майстерність створення художніх вітражів на новий рівень. За даними фахівців фірми «СКЛЮДИЗАЙН» (Москва), значним кроком вперед став розроблений американською компанією SGO безшовний спосіб виготовлення вітражів на будь-якому листовому склі шляхом застосування двосторонньої свинцевої протяжки, а також спеціальних вітражних покриттів на основі органічних барвників.

Висновки. Інтерес людей до світло-колеристичного ефекту і яскравої символіки скла вже на ранніх етапах історичного розвитку зумовив включення вітража не тільки в ужиток матеріальної культури. Вийшовши за її межі, він незабаром став знаковим носієм певних духовних цінностей.

Отже вітраж – одне із найчудовіших явищ декоративно-прикладного мистецтва. Свою нинішню назву він отримав від французького слова «vitrage» – скло. Під цим явищем до останнього часу розумілася орнаментальна або сюжетна декоративна композиція (у вікні, у дверях, в перегородках, у вигляді самостійного панно) з скла або іншого матеріалу, пропускаючи світло. Сьогодні завдяки новим технологічним можливостям явище дістало подальший розвиток.

Література:

1. Аль Нуман Л. *Витраж в архитектуре* / Л.А.Аль Нуман, А.Б. Глазков. - Москва: АМА-Пресс, 2006. – 208 с.
2. Хиггенс М.Х. *Искусство витража. От истоков к современности. [подарочное издание]* / В.Ч. Рагин, М.Х. Хиггинс. – Москва: Белый город, 2004. – 288 с.
3. Павлик Р.Б. *Розвиток віражного мистецтва України в 19-10 ст. [наукова робота]* / Павлик Роксоляна. – Київ: - 1999р. – 30 с.
4. *Книги, журнали, статті по ремонту. Режим доступу до статті.:* <http://remontnikov.com/remont/16260-vitrazhi-i-zerkala-v-interere.html>
5. *Ремонт, строительство.[статья]* Н. Минин *Материалы предоставлены журналом «Строительный сезон».режим доступа.:* http://www.remlist.ru/article.php?a=1&id_article=56